

Livflotte ger en andra chans

Att överge en båt för att sätta sig i en livflotte är bland det värsta man kan ställas inför på en sjöresa. Stanna kvar på din båt så länge det går. Livet i en livflotte är som att åka karusell på Liseberg en hel dag, en iskall och blöt karusell. För det är sällan man råkar i sjönöd i bleke och solsken...

Av Bengt Utterström (text & foto)

LIVFLOTTEN GER DIG en andra chans om du måste överge din båt, den är varmare att vistas i än vattnet och skyddar mot vind.

Om båten brinner eller håller på att sjunka är livflotten betydligt säkrare än bara flytvästen. Vattnets låga temperatur gör dig snabbt stel och orörlig, efter ett tag börjar du ta in vatten genom munnen och det är då man drunknar.

ALLA JAG TALAT MED är överens om att man inte bör lämna sin båt och ta till livflotten så länge båten flyter. Det är säkrare att vistas ombord, dessutom är det lättare att hitta dig. Men du måste själv göra avvägningen när det är bäst att överge båten.

Livet i flotten är inte kul. Du kan vara blöt när du kommer i den med påföljden att du börjar frysa. Försök gå direkt från båt till flotte. Sjösjukan kommer garanterat inom några minuter. Trångt utrymme, blöt och frusen, smått chockerad över situationen och gummidoften från flotten gör vilken sjöbjörn som helst sjösjuk.

HUR DET ÄR ATT SITTA trångt när alla blir sjösjuka tänker jag inte utveckla här. Största nackdelen med sjösjukan är att du förlorar vätska och värme vid kräkning. Dessutom "smitar" sjösjuka ofta resten av de nödställda.

Nedan beskriver jag hur en livflotte fungerar och hur man bör gå till väga om man måste använda den. Lämplig livflotte för svenska farvatten är normalt inte utrustad med vatten eller proviant.

Sådan utrustning gör den tyngre och dessutom kostar den mer i inköp och den är dyrare att serva. Du bör ha en vattentät så kallad "grab-bag" med allt nödvändigt packad och klar när du ger dig ut på öppet vatten. Den grabbar du tag i när du överger din båt.

LIVFLOTTEN SKA MED jämna mellanrum packas om. Hur ofta bestäms dels av tillverkarens rekommendationer och dels av eventuella myndighetskrav som ställs, exempelvis för kommersiell sjöfart. Man brukar ange var tredje år som minimum. Du bör absolut välja en livflotte som har tak och dubbel botten. Den isolerar bättre mot kallt vatten.

1. Container eller väska?

En hård container skyddar flotten bättre mot stötar och UV-strålning än vad en väska gör. Till väskans fördel hör att den väger mindre och är lättare att bära med sig. En klar fördel på hösten när den ska tas hem eller om du har två båtar. Förvara alltid flotten lätt åtkomlig. På däck är bra men under färd finns risk att överbrytande sjö letar sig in i väskan eller containern.

Då flotten blåser upp sig ska du försöka få den att hamna på rätt köl.

Foto: Scandinavian Safety Training Centre

Om flotten trots dina försök hamnat på fel köl måste du hoppa i vattnet och vända flotten rätt.

Foto: Scandinavian Safety Training Centre

Foto: Scandinavian Safety Training Centre

Att komma i flotten från vattnet är inte helt lätt. Bra är om alla kan komma i flotten direkt från båten.

Den här modellen har extra högt tak. Det gör att den troligtvis vänder sig själv om den hamnar upp och ned.

Under flotten finns ballastsäckar som fylls med vatten. Dess funktion gör att flotten gungar mindre. Till vänster syns ett drivankare. Se till att få ut det så driver flotten långsammare.

Stege för att underlätta bordning av flotten.

2. Bind fast den ombord

Utlösningsslinan ska sitta fast i båten. I flotten finns en kniv för att kapa linan. Detta ska ske så fort flotten är bemannad. Chansa aldrig med att låta båten agera ankare eller drivankare, det kan snabbt ta en ände med förskräckelse.

3. Utlösningen

Sjösätt flotten genom att hiva den överbord. Dra i linan. Det är nu du märker hur lång den är. Om flotten inte vecklas ut, ryck till ordentligt. På moderna flottor är utlösningmekanismerna bra och ett ryck sällan nödvändigt. Redan under uppblåsningen ska du hjälpa flotten på rätt köl. Då är risken mindre att du blir tvungen att hoppa i vattnet för att vända den när den väl är uppblåst.

4. Hamnar upp och ned

När flotten vecklas ut är risken stor att den hamnar upp och ned. Försök i första hand vända den rätt från båtens däck. Misslyckas du är enda sättet att vända den rätt att hoppa i vattnet, klättra upp på dess botten med fötterna på tuben. Vänd sedan flotten genom att dra i stegen och vält över dig. En risk med detta moment är att tappa greppet om flotten och riskera att den blåser iväg. Har du verklig otur slår pontonen dig i huvudet, så var uppmärksam.

Vill du slippa detta moment kan du köpa en själv-rätande flotte, men det kostar förstås en extra slant. Dessutom är de vanligast förekommande i storlekar för tio personer eller fler. Även om de benämns som själv-

▶ rätande är det ingen garanti för att de i alla lägen lyckas vända sig rätt.

Under ogynnsamma vind- och vågförhållanden kan detta försvåras så pass att du måste hjälpa till.

5. Ta med varma filter

Försök att borda flotten torr. Flotten tål att man hoppar ner på dess tak, men det är bara en bra lösning om du är ensam. Annars är risken att du skadar någon som redan sitter i flotten. Den som eventuellt vänt flotten behöver snabbt kunna få av sig sina blöta kläder. Se till att det i grab-bagen finns ombyte kläder. Väl i flotten kan ni använda flytvästen som kudde.

6. Ta med dricksvatten och något att äta

De billigare varianterna av flottor innehåller inte någon proviant. Ta med sådant som är lätt att äta som kex, frukt och dricksvatten. Helst bör du ha en större vattentät förvaringsburk där du lagt i vattenflaskor och något ätbart.

7. Ta med kommunikationsutrustning

En bärbar VHF, mobiltelefon i vattentät fodral, nödraketer och signalbloss tillhör sånt som jag inte vill lämna ombord på den sjunkande båten.

VÅL OMBORD sätter man på locken vid ventilerna. Vänta tills det slutat att pusa. Eventuell överkapacitet från lufttuben (som faktiskt inte innehåller luft, utan koldioxid) ska först tränga ut.

Stäng för öppningen. Då behåller man värmen bättre och undviker att vatten stänker in. Sedan kan man inte göra så mycket mer än underhåll och vänta. Nu gäller det att hålla värmen. Kölden är nu den svåraste fienden.

Uppblåst flotte från väska.

Kniven är till för att kapa linan som sitter fast i båten.

Kastringen kan användas till att hjälpa någon som simmar bredvid flotten och har svårt att ta sig fram. Den kan också användas till att kasta till en hjälpande båt som ligger inom kastavstånd.

Det är också viktigt att inte tappa modet. Alla måste försöka hjälpa varandra att hålla god stämning.

VAR SÄRSKILT uppmärksam om någon börjar huttra av kölden. Försök om möjligt att få av blöta kläder för att

undvika en snabb nedkylning. Vatten kyler tjugofem gånger snabbare än luft!

Om ni fick iväg ett nödmeddelande innan ni bordade flotten är hjälpen på väg. Om ni hör eller ser något fartyg eller helikopter, avfyra en nödraket eller ett handbloss.

Allt för att påkalla uppmärksamhet.

TÄNK PÅ att det är sällan bra att skicka iväg nödraketer om ni själva inte ser land eller något fartyg. Spar dem tills ni är relativt säkra på att de kommer synas av någon. □

Förebygg sjöolycka

Det bästa och säkraste man kan göra är att se till att båten är i sjödugligt skick. Kontrollera genomföringar så att dessa inte går sönder. Det är en vanlig orsak till varför båtar börjar ta in vatten. Brand är det värsta som kan inträffa ombord. Se över ditt elsystem. Se över bränsleledning och motorrummet. Anlita en fackman om du känner dig osäker. Förvissa dig om att brandsläckarna är godkända och inte passerat bäst före datum. Vänd dem gärna och skaka dem upp och ned så att pulvret inte klumpar sig i botten.

Larma i tid

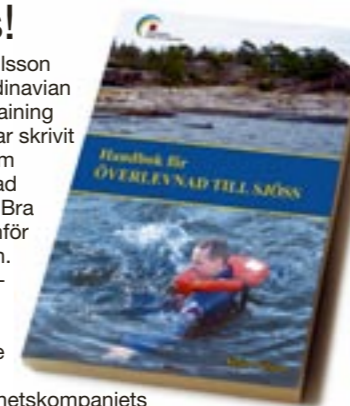
Larma sjöräddningen så fort du kan om något inträffar. Med VHF ropar du "Mayday" på kanal 16 eller trycker in DSC-knappen. Då går ett automatiskt larm iväg med din position om din VHF är sammankopplad med en GPS-antenn.

Med mobiltelefonen ringer man 112 och begär sjöräddning. Du kommer att få frågor om var ni befinner er, vad som hänt och hur många personer som är ombord. Förbered dig på att kunna lämna en så exakt position som möjligt. Tala om vad ni behöver för hjälp, det är du som befälhavare som begär assistans. Sedan är det sjöräddningsledaren som avgör vilka resurser som finns tillgängliga. Till sin hjälp har de sjöräddningen SSRS, Kustbevakningen, polisbåtar, lots och helikoptrar. Ett allmänt meddelande går ut på VHF kanal 16 för att båtar i din närhet ska få kännedom om vad som hänt. Det kan vara det snabbaste sättet att få hjälp.

Tips!

Stefan Nilsson på Scandinavian Safety Training Centre har skrivit en bok om överlevnad till sjöss. Bra läsning inför långresan. Mer information på www.sstcab.se och

Sjösäkerhetskompaniets webbplats www.ombordinnan.se

Olika klasser

Livflottor säljs i olika utföranden. Det är stor skillnad på en flotte för den som ska segla på oceanerna och en som är lämplig för svenska sommarförhållanden. Man brukar dela in dem i två grupper. Antingen att man blir hittad inom 24 timmar eller om du tror att det tar längre tid än 24 timmar. Dels skiljer sig flottornas konstruktion åt och storleken på nödpaketet. I det större ingår proviant, vatten, sjukvårdspaket och en rejäl lagningsatts. Det mindre innehåller i princip bara plåster och någon lagningslapp.

Träna för extra säkerhet

Hos Scandinavian Safety Training Centre kan du gå en kurs i hur du hanterar en livflotte. De har utbildningar både på ostkusten och västkusten. Se deras hemsida för mer information: www.sstcab.se

Om det regnar kan man samla regnvatten genom denna finurliga anordning. Vattnet rinner då in i plastpåsen på insidan.

Bengt Utterström

- Författare till den nytkomna boken Plotter GPS och radar.
- Ny författare till den klassiska navigationsboken Fritidsskepparen.
- Frilansskribent och navigationslärare.
- Kontaktinfo: www.fritidsskepparen.com

